

УДК 378.091.12:37.015.3:631

DOI: 10.31376/2410-0897-2026-1-60-72-79

ФОРМУВАННЯ ДИДАКТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ВИКЛАДАЧІВ АГРОТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Антонець Анатолій Вікторович

доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри будівництва та професійної освіти

Полтавський державний аграрний університет

e-mail: anatolii.antonets@pdau.edu.ua

ORCID ID: 0000-0002-2332-6711

У статті здійснено теоретичний аналіз проблеми формування дидактичної культури викладачів технічних дисциплін закладів вищої та передвищої освіти аграрного профілю в умовах трансформації освітньої політики та цифровізації освітнього процесу. Обґрунтовано сутність дидактичної культури як інтегративної складової професійно-педагогічної культури викладача, визначено її структурні компоненти, етапи розвитку, критерії та рівні сформованості. Охарактеризовано мотиваційний, інноваційно-технологічний і творчий компоненти дидактичної культури, розкрито їх роль у забезпеченні ефективної професійної підготовки майбутніх фахівців агропромислового комплексу. Запропоновано модель формування та розвитку дидактичної культури викладачів агротехнічних дисциплін, яка ґрунтується на системному, мотиваційному та концептуальному підходах і передбачає активне використання сучасних педагогічних технологій та спеціалізованого програмного забезпечення. Акцентовано увагу на значенні цифрових і комп'ютерних технологій як важливого чинника підвищення професійної компетентності викладачів та якості аграрної інженерної освіти загалом.

Ключові слова: дидактична культура, викладач технічних дисциплін, аграрна освіта, модель формування.

Постановка проблеми. Соціально-економічні зміни в Україні зумовили появу сприятливих передумов для розвитку прогресивних закладів освіти, зокрема закладів вищої освіти та коледжів аграрного профілю. Важливою площиною впровадження інновацій у таких закладах є особистість педагога, для професійного зростання, саморозвитку й самореалізації якого створюються принципово нові можливості.

Для організації вільного й гнучкого навчального процесу, який повною мірою відповідає потребам АПК та суспільства, необхідний викладач із сучасним педагогічним мисленням, сформованими дидактичними цінностями та готовністю здійснювати повноцінну професійну педагогічну діяльність. Такий педагог має володіти сучасними технологіями навчання й ефективними формами взаємодії, що забезпечують умови для його особистісної та професійної самореалізації. Педагогічну діяльність у зазначених умовах доцільно трактувати як складову культури. Культуру освіти ми інтерпретуємо як педагогічну культуру в її особистісному та соціальному вимірах. З огляду на те, що провідним компонентом професійної діяльності педагога є навчання, яке розглядається нами як цілісний процес, вважаємо обґрунтованим використання поняття «дидактична культура».

Трансформації в освітній галузі, перехід до оновленої освітньої політики, інтенсифікація багатовекторності та багатофункціональності змісту освіти зумовлюють необхідність якісно нового підходу до формування дидактичної культури викладачів технічних дисциплін закладів освіти аграрного профілю. Ідеться про виокремлення дидактичної культури викладача агротехнічних дисциплін як інтегративної складової його професійної культури. Актуальність цього дослідження зумовлена зростанням вимог до рівня професіоналізму педагогів, до їхньої загальної та фахової культури; потребою в системному формуванні дидактичної культури з урахуванням освітніх потреб самого педагога; а також необхідністю подолання суперечностей між реальними завданнями, які виникають у працівників АПК під час їхньої професійної діяльності та наявним рівнем фахової підготовки в аграрних закладах освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування дидактичної культури викладачів займалося досить широке коло дослідників, а саме: І. Шалімова, В. Бурбіга здійснили теоретичне осмислення дидактичної культури педагога [1]; у праці О. Кірдан [2] висвітлено сутнісні ознаки дидактичної компетентності майбутніх викладачів; науковці Т. Олефіренко, М. Пригодій та Д. Вороніна-Пригодій проаналізували особливості професійної підготовки майбутніх учителів у Німеччині, Франції та Італії [4].

Деякі дослідники пов'язують поняття дидактичної культури з відповідними компетентностями, зокрема: В. Максименко описує передумови становлення дидактичної компетентності майбутнього педагога [3]; Z. Ghiyosova розглядає дидактичну компетентність як компонент дидактичної культури, підкреслюючи необхідність цифрових навичок, саморозвитку та управління часом як ключових складових професійної підготовки сучасного викладача [5]; у роботі Л. Лебедик розглянуто дидактичні вміння як один з показників педагогічної компетентності викладачів ЗВО, окреслено критерії та рівні їх прояву [6]. У сучасному дослідженні американських науковців [7] аналізуються дидактичні аспекти викладання, зокрема досліджується процес трансформації викладачем знань про культурний зміст та фахових знань, що викладаються на занятті.

Дослідження Я. Кодлюк присвячені дидактичній підготовці майбутніх учителів початкової школи [8], науковці І. Ткачівська, Т. Серман, Г. Презліата дослідили особливості формування дидактичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури [9].

Аналіз науково-педагогічної літератури засвідчує, що, на відміну від педагогічної культури та дидактичної компетентності, явище дидактичної культури викладачів аграрних закладів вищої та передвищої освіти досліджено недостатньо, що надає *актуальності* темі нашого дослідження. Саме це й зумовило **мету статті**: окреслення структури, критеріїв та етапів дидактичної культури викладача технічних дисциплін закладу освіти аграрного профілю та розробка відповідної моделі її формування.

Виклад основного матеріалу. Дидактична культура є складним багаторівневим явищем, яке складається з багатьох взаємопов'язаних компонентів, що утворюють певне ціле за своєю структурою та функціонуванням. Дидактична культура поєднує культуру навчання та професійно-педагогічної діяльності, спрямованої на освіту й розвиток особистості, тобто є складовою професійно-педагогічної культури, що виконує соціально-регулятивну функцію. Дидактичну культуру викладача доцільно розглядати як інтегральну характеристику його особистості, що поєднує систему наукових, педагогічних і методичних знань, професійні вміння та навички, ціннісні орієнтації, мотивацію та індивідуальний стиль педагогічної діяльності. Вона є умовою ефективної організації освітнього процесу та показником професійної компетентності викладача.

З іншого боку дидактична культура також включає стихійну складову, до якої належать здобувачі освіти, їхні батьки та неформальна взаємодія в професійному середовищі. Основу цієї складової становлять повсякденні педагогічні уявлення й освітня практика поза навчальними закладами. З огляду на це обмеження дидактичної культури лише діяльністю викладача не дає повного уявлення про неї, адже ігнорує спільний характер освітнього процесу.

На підставі аналізу поняття «дидактична культура», а також наукових джерел з питань педагогічної культури, дидактичну культуру викладача технічних дисциплін аграрного ЗВО та коледжу можна розглядати як інтегральну якість особистості педагога, що забезпечує ефективне формування професійних компетентностей майбутніх фахівців АПК, сприяє оволодінню та впровадженню нових педагогічних цінностей і технологій, а також забезпечує саморозвиток викладача та його здатність до цілеспрямованого формування власної дидактичної культури. У нашому дослідженні суб'єктом дидактичної культури є викладач фахових технічних дисциплін аграрного коледжу або ЗВО, який творчо використовує фахові знання, педагогічні підходи та інновації в процесі навчання здобувачів відповідно до цілей і завдань вивчення відповідної агротехнічної дисципліни, бере до уваги її міждисциплінарну вагу та візію закладу освіти в цілому.

Відповідно до досліджень багатьох науковців у структурі дидактичної культури можна виділити основні компоненти та етапи її розвитку:

Мотиваційний – охоплює педагогічні цінності, переконання та орієнтації, які впливають на освітній процес; гуманістичну позицію викладача; прагнення до інновацій у навчанні; сучасне педагогічне мислення. Сприйняття педагогічних цінностей викладачем залежить від його особистісного розвитку, професійної підготовки, досвіду та власної педагогічної системи. Саме його особистісна позиція є основою дидактичної культури.

Інноваційно-технологічний – охоплює професійні знання, методи роботи та індивідуальний стиль викладача агротехнічних дисциплін.

Творчий – показує, як викладач креативно засвоює дидактичну культуру і реалізує її у своїй педагогічній діяльності.

Етапи розвитку дидактичної культури:

1. **Інтуїтивно-прикладний** – від зародження людського суспільства до появи соціальних інститутів навчання. Дидактична культура ще не виділена окремо; навчання відбувається методом проб і помилок, через табу та авторитарні способи спілкування.

2. **Репродуктивний** – від появи соціальних інститутів до формування дидактики як науки. Основні функції культури залишаються домінуючими та реалізуються через різні навчальні теорії та концепції.

3. **Прагматичний** – становлення дидактики як науки. Культура залишається складною та суперечливою; зростає кількість інновацій, виникає криза в соціальних відносинах та наступності поколінь. Деструктивна функція проявляється активно, конструктивна посилюється, але без чіткої стабільності.

4. **Рефлексивний** – дидактика досягає наукового рівня, а всі функції культури об'єднуються в цілісну систему.

На нашу думку, структура дидактичної культури викладача технічних дисциплін аграрного закладу освіти включає такі компоненти: професійну ідентичність як втілення власної особистої фахової позиції та основи педагогічної діяльності; професійну компетентність у сфері інженерно-технічних знань та їх

прикладного використання у сфері аграрного виробництва; ціннісні орієнтації та переконання; педагогічне мислення; креативні та творчі можливості (рис. 1).

Рис. 1. Складові дидактичної культури викладача агротехнічних дисциплін

Професійна ідентичність викладача агротехнічних проявляється у свободі плануванні навчального матеріалу, доборі підручників і самостійному формуванні змісту заняття. Це потребує від викладача ґрунтовних дидактичних уявлень не тільки про теоретичну складову навчальної дисципліну, а й про можливості прикладного техніко-технологічного застосування матеріалу, що викладається, у сфері аграрного виробництва та засобів механізації АПК. Саме від цього залежить ефективне розв'язання організаційно-педагогічних завдань інженерної освіти аграрного профілю, зокрема: конструювання змісту освіти на основі знання типології навчальних дисциплін, місця та специфіки дисципліни, що викладається по відношенню до інших; активізація пізнавальної діяльності здобувачів через їх внутрішню мотивацію та забезпечення системності їхніх професійних компетентностей. Неefективність викладання може бути зумовлена не лише недостатнім володінням методикою навчання, а й поверхневим знанням відповідної наукової галузі та її передових досягнень. Таким чином, свобода вибору, якою володіє сучасний педагог, водночас висуває до нього підвищені вимоги як до фахового експерта та рівня його професійної підготовки.

Однією з важливих форм теоретичної готовності викладача агротехнічних дисциплін є теоретична діяльність, яка проявляється в здатності педагога до педагогічного мислення, тобто в наявності конструктивних і гностичних умінь, що проявляються в здатності пізнавати студентів, освітній процес і результати власної діяльності. Реалізація конструктивної та гностичної діяльності викладача інженерно-технічних дисциплін можлива за умови сформованості в нього перш за все аналітичних, конструктивних і проєктивних умінь. Водночас гностична діяльність передбачає володіння рефлексивними вміннями, які виявляються в процесі контрольної-оцінної діяльності.

Педагогічна діяльність передбачає здатність викладача не тільки педагогічно мислити й діяти, а також аналізувати факти та явища на теоретичному рівні. Основною особливістю цих умінь є перехід від конкретних спостережень до узагальнень, що може здійснюватися на інтуїтивному, емпіричному або теоретичному рівнях. Досягнення теоретичного рівня аналізу засвідчує про готовність викладача до творчої та професійної діяльності. З огляду на це професійну компетентність викладача доцільно розглядати як поєднання його теоретичної та практичної готовності. Формування цієї компетентності відбувається в процесі цілеспрямованої діяльності, коли теоретичні знання переходять у практичні вміння та навички. Саме вони мають вирішальне значення в професійній діяльності викладача технічних дисциплін аграрного закладу освіти, тому рівень їх сформованості є одним з основних показників його професійної компетентності.

Важливою складовою професійної компетентності педагога є його педагогічні здібності, тобто стійкі індивідуальні якості особистості, що забезпечують суб'єкт-суб'єктний взаємозв'язок педагога та студентів, дають змогу знаходити найбільш ефективні способи досягнення навчальних результатів. У складі педагогічних здібностей можна окреслити два взаємопов'язані рівні: рефлексивний, який пов'язаний зі здатністю педагога розуміти здобувача освіти, і проєктивний, що спрямований на добір методів, прийомів і моделей педагогічного впливу. Зокрема, технологічна та інноваційна готовність викладача агротехнічних дисциплін проявляється в практичних, зовнішніх вміннях, зокрема організаторських і комунікативних. У цілому професійна компетентність, що поєднує ці вміння та навички, є однією з ключових характеристик діяльності викладача й важливою інтегральною рисою його особистості. Вона одночасно є результатом професійного розвитку та необхідною умовою ефективного формування дидактичної культури й саморозвитку педагога.

Дидактична культура охоплює систему спеціальних знань і досвід їх застосування в професійній діяльності. Одним із її важливих проявів є формування професійного типу мислення, який суттєво впливає на

стиль мислення та поведінку викладача агротехнічних дисциплін. Можна виокремити чотири типи професійного мислення викладачів технічних дисциплін аграрних закладів освіти: концептуальне, що спрямоване на системне розуміння, узагальнення та побудову логічних моделей технологічних процесів і систем аграрного виробництва; художнє, яке пов'язане з креативністю, образністю та нестандартним підходом у використанні тих чи інших технологій та засобів механізації в АПК; соціальне, орієнтоване на взаємодію з людьми та врахування соціальних норм і контекстів; технологічне, що зосереджене на практичному виконанні завдань, оптимізації процесів і використанні спеціальних методів і засобів агроінженерії. Звідси випливає характерна особливість культури педагогічного мислення викладача агротехнічних дисциплін – її подвійний характер. Він полягає в поєднанні загальнонаукового та професійного типів мислення, що забезпечує одночасно теоретичну обґрунтованість і практичну результативність педагогічної діяльності.

Педагогічні цінності – це стабільні орієнтири, які допомагають викладачеві поєднувати особисте життя з професійною роботою. Вони складають основу професійно-педагогічної культури і є важливим елементом дидактичної культури. Класифікація цінностей базується на стійких суспільних структурах і формах діяльності, їх можна перегруповувати відповідно до поставлених завдань і умов. У структурі дидактичної культури викладача агротехнічних дисциплін можна виділити кілька ключових професійно-педагогічних цінностей. По-перше, цінності як мета показують важливість цілей викладача, спрямованих на формування професійної культури та розвиток особистості майбутнього аграрного фахівця. По-друге, цінності як засіб визначають методи та підходи, якими викладач користується для досягнення навчальних і педагогічних завдань. Третім компонентом є цінності у відносинах, які підкреслюють значення педагогічних і соціальних взаємин між викладачем та студентами, що сприяють ефективному навчанню та професійному розвитку обох сторін. Четверта група – цінності як знання, що включають психолого-педагогічні та фахові знання, необхідні для підготовки майбутніх спеціалістів аграрної сфери. Нарешті, цінності як особисті якості охоплюють професійно важливі риси викладача, які забезпечують ефективність навчання та розвиток його професійної компетентності.

У дидактичній культурі викладача технічних дисциплін важливе місце займає творчий компонент, тобто креативність. Творчий підхід викладача може реалізовуватися в плануванні занять, організації освітнього процесу, спілкуванні зі студентами та аналізі результатів навчання. Розвитку творчості викладача сприяють: знання принципів навчання, високий рівень професійної та загальної підготовки, володіння сучасними методами підготовки фахівців, здатність швидко приймати рішення, прагнення до творчості, розвиток педагогічного мислення, рефлексія, досвід, інтуїція та використання сучасних педагогічних технологій. Педагогічна творчість – це здатність викладача до розв'язання завдань у різних умовах за рахунок поєднання його пізнавальних, емоційних та мотиваційних якостей. Особливо важливо виконувати завдання, які розвивають творче мислення: ставити цілі, долати труднощі, генерувати і оцінювати різні варіанти рішень. Саме це допомагає викладачу розвивати свій творчий потенціал.

У вивченні змістових аспектів дидактичної культури особливий інтерес становить аналіз критеріїв та рівнів її сформованості. Критерії повинні визначатися через сукупність якісних показників, які дають змогу оцінити рівень їх прояву, простежити зміни якості в часі та в культурно-педагогічному просторі. Вони мають охоплювати основні види педагогічної діяльності, відображати закономірності розвитку особистості, виявляти взаємозв'язки між усіма компонентами досліджуваної системи та забезпечувати узгодження якісних і кількісних показників. Оцінювання професійної діяльності викладача технічних дисциплін аграрних закладів освіти можна здійснювати за кількома взаємопов'язаними критеріями, серед них професійно-методична готовність, інноваційність, рефлексивність мислення та педагогічна творчість

Професійно-методична готовність передбачає наявність дидактичних цінностей, уміння організувати навчальний процес у системі аграрної освіти та здатність ефективно розв'язувати дидактичні завдання в умовах традиційного навчання технічних дисциплін.

Інноваційність полягає в теоретичній і методичній підготовленості до впровадження нових підходів у навчанні, готовності до творчої дидактичної діяльності та вмінні працювати в інноваційному освітньому середовищі [10]. Навчання виявляється в постійному використанні сучасних педагогічних інновацій, умінні створювати власні інноваційні елементи та застосовувати нові методи й прийоми на практиці.

Рефлексивність мислення визначається здатністю аналізувати власну педагогічну діяльність, рівнем рефлексії та вмінням мислити проблемно.

Педагогічна творчість характеризується наявністю власної дидактичної системи, готовністю до співпраці зі студентами у творчому навчальному процесі та результативністю професійної діяльності.

Для зазначених критеріїв можна запропонувати чотири рівні сформованості дидактичної культури викладачів агротехнічних дисциплін: адаптивний, репродуктивний, евристичний і креативний. На нашу думку, ці рівні доцільно використовувати для оцінювання, оскільки дидактична культура тісно пов'язана з професійно-педагогічною, виступаючи як її складова та водночас узагальнене явище. Вона має спільні характеристики, тому може оцінюватися за тими самими критеріями та рівнями [11, 12].

Системне та цілісне осмислення дидактичної культури викладачів агротехнічних дисциплін, визначення її структурних складових, етапів розвитку, а також обґрунтування критеріїв і рівнів її сформованості становлять теоретичну основу для побудови відповідної моделі формування дидактичної культури викладача технічних дисциплін аграрних закладів вищої та передвищої освіти.

Модель формування і розвитку дидактичної культури ґрунтується на низці ключових теоретичних положень. Дидактична культура розглядається як складова професійно-педагогічної культури, розвиток якої залежить від рівня професійної свободи викладача та його творчої самореалізації. Вона трактується не лише як педагогічне, а і як культурне явище [1]. Важливе значення надається постійній самоосвіті викладача, його ролі як основного носія та передавача здобувачам методів наукового інженерного мислення, а також необхідності безперервного вдосконалення фахової підготовки.

Реалізація запропонованої моделі (рис. 2) передбачає дотримання кількох основних принципів. Передусім це мотиваційний принцип, який полягає в усвідомленні викладачем потреби й готовності працювати над розвитком власної дидактичної культури та постійно вдосконалюватися. Важливим є також концептуальний принцип, відповідно до якого формування і розвиток дидактичної культури мають здійснюватися на засадах поєднання гуманістичної спрямованості професійно-педагогічної діяльності та інженерно-технічних інновацій. В умовах аграрних закладів освіти це означає поєднання наукових підходів, інноваційних технологій і засобів аграрного виробництва та соціального-культурного розуміння підготовки фахівців. Системний принцип визначає цей процес як цілісну, послідовну й цілеспрямовану діяльність, зумовлену формуванням одночасно гуманітарно-техноцентристської освітньої парадигми та спрямовану на підвищення загального рівня педагогічної культури.

Формування і розвиток дидактичної культури викладача агротехнічних дисциплін варто розглядати як частину більш загальної задачі – розвитку його педагогічної культури в цілому. Аналіз структури запропонованої моделі засвідчив, що її основні зовнішні зв'язки проявляються у взаємозв'язку з предметно-методичною та психолого-педагогічною підготовкою викладача.

Зв'язок моделі з предметно-методичною підготовкою простежується в спільних цілях: поглибленні знань з технічної дисципліни, розвитку вмінь встановлювати міждисциплінарні зв'язки, формуванні в студентів наукових понять, а також підготовці викладача до дослідницької та творчої діяльності. Зв'язок моделі із загальнопедагогічною підготовкою полягає в розвитку професійно-педагогічних якостей викладача, таких як здатність забезпечувати доступність навчання, розвивати абстрактне та образне мислення студентів, формувати в них інтерес до вивчення агротехнічних дисциплін та інші ключові педагогічні компетенції.

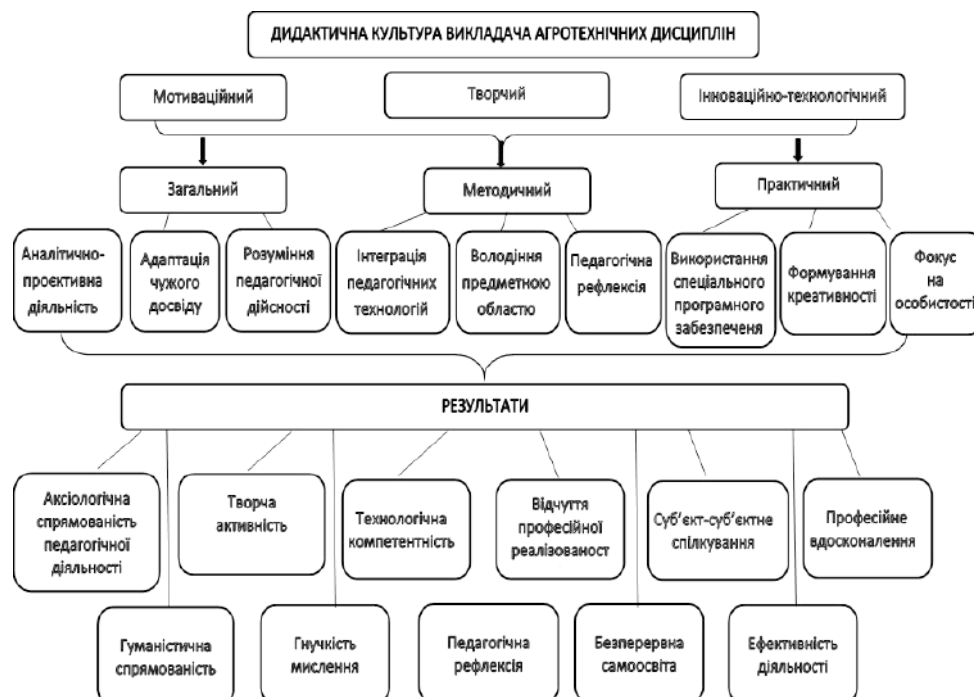

Рис. 2. Модель формування дидактичної культури викладачів агротехнічних дисциплін

Основними функціями запропонованої моделі є пізнавальна та формувальна. Вона дає змогу послідовно і всебічно досліджувати процес формування та розвитку дидактичної культури викладачів агротехнічних дисциплін і наочно уявити його характерні особливості. Водночас модель слугує теоретичним обґрунтуванням практичної діяльності з підвищення професійної кваліфікації педагогів. За функціями вона

може виконувати прогностичну роль, а за точністю – вважатися приблизно достовірною.

Окремої уваги в запропонованій моделі заслуговує використання викладачами агротехнічних дисциплін спеціального програмного забезпечення. Адже професійна підготовка фахівців техніко-технологічного та інженерного профілю для сучасної аграрної галузі має бути орієнтована на формування високого рівня фахових знань. В умовах цифровізації освіти й виробництва це неможливо без ґрунтовних умінь і навичок використання спеціалізованих комп'ютерних технологій відповідно до майбутньої професії. Важливим є вміння ефективно застосовувати прикладні програмні продукти в професійній діяльності. Такі програмні засоби, як AutoCAD, MathCAD, Maple, ELCUT, активно впроваджуються в інженерну сферу агропромислового комплексу і є ефективними інструментами щоденної професійної діяльності агроінженерів [13]. Окрім того, дистанційна форма навчання, що перманентно застосовується зараз у більшості закладах вищої та передвищої освіти аграрного профілю, потребує широкого використання ІТ-технологій, зокрема можливостей платформ Moodle, Google Meet, Google Календар, Zoom та GOOGLE CLASSROOM. Це забезпечує ефективне та якісне викладання природничо-наукових та агротехнічних дисциплін і водночас сприяє підвищенню комп'ютерної грамотності всіх учасників освітнього процесу, що також позитивно впливає на розвиток їхніх soft skills [14].

Висновки. Основу дидактичної культури викладача становлять глибокі знання з навчальної дисципліни, високий рівень професійної компетентності, гуманістична спрямованість особистості, сформована система цінностей і переконань, а також сучасне педагогічне мислення. Сутність дидактичної культури представлено сукупністю мотиваційного, інноваційно-технологічного та творчого компонентів. Ступінь сформованості структурних компонентів дидактичної культури викладача агротехнічних дисциплін визначає загальний рівень її розвитку, який проявляється на чотирьох рівнях: адаптивному, репродуктивному, евристичному та креативному.

Запропонована в дослідженні модель формування дидактичної культури викладача агротехнічних дисциплін має пізнавальну та формувальну функцію. Вона дає змогу визначити основні напрями роботи з викладачем, надати їй цілеспрямованого та конкретного характеру. Представлена модель не претендує на досконалість та вичерпність, хоча достатньо повно і різнобічно дає опис основних властивостей об'єкта. Модель допускає поступове вдосконалення її компонентів, що можуть ставати складнішими, не змінюючи своїх початкових функцій, це дає змогу враховувати зростаючі вимоги до особистості викладачів та рівня їхньої професійної підготовки.

Список використаної літератури

1. Шалімова І., Бурбига В. Модель формування дидактичної культури викладача ВНЗ. *Молодь і ринок*. 2018. Вип. 5(160). С. 55–62. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2018.133880>.
2. Кірдан О. Дидактична компетентність майбутніх викладачів закладів вищої освіти: сутність, формування, розвиток. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2023. №2(28). С. 84–91. DOI: [https://doi.org/10.31499/2307-4914.2\(28\).2023.291766](https://doi.org/10.31499/2307-4914.2(28).2023.291766).
3. Максименко В. П. Дидактична компетентність майбутнього викладача. *Управлінські компетенції викладача вищої школи* : матеріали II Міжнародної наук.-практ. конф., 28 лютого 2014 р. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. С. 102–104.
4. Олєфіренко Т., Пригодій М., Вороніна-Пригодій Д. Європейський досвід підготовки учителів закладів загальної освіти (на прикладі Німеччини, Франції та Італії). *Професійна педагогіка*. 2022. 2(25). С. 94–103. DOI: <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2022.25.94-103>.
5. Ghiyosova Z. T. Didactic Competence of The Teacher and its Development. *European Journal of Pedagogical Initiatives and Educational Practices*. 2023. 1(8). 27–33. URL: <https://europeanscience.org/index.php/4/article/view/300>.
6. Лебедик Л. В. Вимірники педагогічної компетентності викладачів закладів вищої і передвищої освіти. *Імідж сучасного педагога*. 2023. Вип. 1(190). С. 29–33. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-1\(190\)-29-33](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-1(190)-29-33).
7. Janík T., Slavík J., Češková T., Najvar P., Minaříková E., Jáč M. On content transformation in the classroom: transdisciplinary perspectives on subject didactic research using didactic case studies. *Journal of Curriculum Studies*. 2025. 57(5). 570–596. DOI: <https://doi.org/10.1080/00220272.2025.2492600>.
8. Кодлюк Я. Дидактична підготовка майбутніх учителів початкової школи: інноваційний контекст. *Український педагогічний журнал*. 2022. № 4. С. 175–183. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-4-175-183>.
9. Tkachivska I., Serman T., Prezliata H. Formation of Didactic Competence of Future Physical Education Teachers. *Mountain School of Ukrainian Carpaty*. 2022. Vol. 26. 99–103. DOI: <https://doi.org/10.15330/msuc.2022.26.99-103>.
10. Антонєць А. В. Сучасні підходи, методи та технології навчання майбутніх фахівців аграрного профілю в закладах професійної освіти. *World trends in the use of interactive technologies in education : International collective monograph, Intellebence Transportation System And Smart City Institute (ITSSCI)*. Peru, 2023. Pp. 95–119 (2363–7226). DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8158649>.
11. Petrenko N. Criteria, indicators, levels and diagnostics methods of development of physical education teachers' pedagogical competence in agrarian university. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*. 2020. 4. 52–58. DOI: <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2020.4.6>.

12. Галузяк В. Компоненти, критерії та рівні особистісно-професійної зрілості майбутнього вчителя. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія.* 2021. Вип. 67. С.146–156.

13. Антоненць А. В., Овсієнко Ю. І., Кошова О. П. Використання сучасних прикладних комп'ютерних програм як важлива складова якісної підготовки фахівців аграрного профілю. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.* 2024. Вип. 1(54). С.80–86. DOI: 10.31376/2410-0897-2024-1-54-80-86.

14. Антоненць А., Прілепо Н., Малиш О. Використання інформаційно-комунікаційних технологій при викладанні природничо-наукових та агротехнічних дисциплін в умовах дистанційного навчання. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки.* 2023. (1). С. 78–84. DOI: <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2023-1>.

FORMATION OF DIDACTIC CULTURE OF TEACHERS OF AGROTECHNICAL DISCIPLINES

Antonets Anatolii

Candidate of Pedagogical Sciences, associate professor at the Department of Construction and Professional Education
Poltava State Agrarian University

Introduction. Transformations in the educational sector, the transition to an updated educational policy, the intensification of multi-vector and multifunctionality of educational content necessitate a qualitatively new approach to the formation of the didactic culture of teachers of technical disciplines of agricultural educational institutions. The relevance of this study is due to the increase in requirements for the level of professionalism of teachers, their general and professional culture; the need for the systematic formation of didactic culture taking into account the educational needs of the teacher himself; as well as the need to overcome the contradictions between the real tasks that arise for agricultural workers during their professional activities and the existing level of professional training in agricultural educational institutions.

Purpose. Identifying the structure, criteria, and stages of the didactic culture of a teacher of technical disciplines at an agricultural educational institution and developing an appropriate model for its formation.

Methods. Pedagogical observation, conversations, interviews, and questionnaires.

Results. The article provides a theoretical analysis of the problem of forming the didactic culture of teachers of technical disciplines of higher and pre-higher education institutions of an agricultural profile in the context of the transformation of educational policy and the digitalization of the educational process. The essence of didactic culture as an integrative component of the teacher's professional and pedagogical culture is substantiated, its structural components, stages of development, criteria and levels of formation are determined. Didactic culture is represented by a set of motivational, innovative-technological, and creative components. The degree of formation of the structural components of the didactic culture of a teacher of agricultural disciplines determines the general level of its development, which is manifested at four levels: adaptive, reproductive, heuristic and creative.

The motivational, innovative, technological and creative components of didactic culture are characterized, and their role in ensuring effective professional training of future specialists of the agro-industrial complex is revealed. Attention is focused on the use of digital and computer technologies and special engineering software as an important factor in improving the professional competence of teachers and the quality of agricultural engineering education in general.

Originality. A model for the formation and development of the didactic culture of teachers of agricultural engineering disciplines is proposed, which is based on systemic, motivational, and conceptual approaches and involves the active use of modern pedagogical technologies and specialized software.

Conclusion. The model of formation of the didactic culture of a teacher of agricultural disciplines proposed in the study has a cognitive and formative function. It allows to determine the main directions of work with the teacher, to give it a purposeful and specific character. The presented model does not claim to be perfect and exhaustive, although it provides a sufficiently complete and versatile description of the main properties of the object. The model allows for the gradual improvement of its components, which can become more complex without changing their initial functions. This makes it possible to take into account the growing requirements for the personality of teachers and the level of their professional training.

Keywords: didactic culture, teacher of technical disciplines, agricultural education, formation model.

References

1. Shalimova I., Burbyha V. (2018). Model' formuvannya dydaktychnoyi kul'tury vykladacha VNZ [Model of formation of didactic culture of a university teacher]. *Molod' i rynek. – Youth and Market*, 5(160), 55-62. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2018.133880> [in Ukrainian].
2. Kirdan O. (2023). Dydaktychna kompetentnist' maybutnikh vykladachiv zakladiv vyshchoyi osvity: sutnist', formuvannya, rozvytok [Didactic competence of future teachers of higher education institutions: essence, formation, development]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelya. – Problems of training a modern teacher*, №2(28), 84-91. DOI: [https://doi.org/10.31499/2307-4914.2\(28\).2023.291766](https://doi.org/10.31499/2307-4914.2(28).2023.291766) [in Ukrainian].
3. Maksymenko V. P. (2014). Dydaktychna kompetentnist' maybutnoho ykladacha [Didactic competence of the future teacher]. *Upravlins'ki kompetentsiyi vykladacha vyshchoyi shkoli : materialy II Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi. – Administrative competences of a higher school teacher: materials of the II International Scientific and Practical Conference* (February 28, 2014), Kyiv, Publishing House of the National Polytechnic University named after M.P. Dragomanov, 102-104 [in Ukrainian].
4. Olefirenko T., Pryhodiy M., Voronina-Pryhodiy D. (2022). Yevropeys'kyy dosvid pidhotovky uchyteliv zakladiv zahal'noyi osvity (na prykladi Nimechchyny, Frantsiyi ta Italiyi) [European experience in training teachers of general education institutions (on the example of Germany, France and Italy)]. *Profesiyna pedahohika – Professional Pedagogy*, 2(25), 94-103. DOI: <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2022.25.94-103> [in English].
5. Ghiyosova Z. T. (2023). Didactic Competence of The Teacher and its Development. *European Journal of Pedagogical Initiatives and Educational Practices*, 1(8), 27-33. <https://europeanscience.org/index.php/4/article/view/300> [in English].
6. Lebedyk L. V. (2023). Vymirnyky pedahohichnoyi kompetentnosti vykladachiv zakladiv vyshchoyi i peredvyshchoyi osvity [Measures of pedagogical competence of teachers of higher and pre-higher education institutions]. *Imidzh suchasnoho pedahoha. – The image of a modern teacher*, 1(190), 29–33. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-1\(190\)-29-33](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-1(190)-29-33) [in Ukrainian].
7. Janik T., Slavik J., Ceskova T., Najvar P., Minařiková E., Jáč M. (2025). On content transformation in the classroom: transdisciplinary perspectives on subject didactic research using didactic case studies. *Journal of Curriculum Studies*, 57(5), 570–596. DOI: <https://doi.org/10.1080/00220272.2025.2492600> [in English].
8. Kodlyuk YA. (2022). Dydaktychna pidhotovka maybutnikh uchyteliv pochatkovoyi shkoly: innovatsiyyny kontekst [Didactic training of future primary school teachers: innovative context]. *Ukrayins'kyy pedahohichnyy zhurnal. – Ukrainian Pedagogical Journal*, 4, 175-183. DOI: 10.32405/2411-1317-2022-4-175-183 [in Ukrainian].
9. Tkachivska I., Serman T., Prezliata H. (2022). Formation of Didactic Competence of Future Physical Education Teachers. *Mountain School of Ukrainian Carpaty*, 26, 99-103. DOI: <https://doi.org/10.15330/msuc.2022.26.99-103> [in English].
10. Antonets A.V. (2023). Suchasni pidkhody, metody ta tekhnolohiyi navchannya maybutnikh fakhivtsiv ahrarynoho profilyu v zakladakh profesiynoyi osvity [Modern approaches, methods and technologies of training future agricultural specialists in vocational education institutions]. *World trends in the use of interactive technologies in education. International collective monograph, Intellebence Transportation System And Smart City Institute*. Peru, ITSSCI, pp. 95-119 (2363-7226). DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8158649> [in Ukrainian].
11. Petrenko N. (2020). Criteria, indicators, levels and diagnostics methods of development of physical education teachers' pedagogical competence in agrarian university. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*. 2020. 4. 52–58. DOI: <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2020.4.6> [in Ukrainian].
12. Galuziak V. (2021). Komponenty, kryteriyi ta rivni osobystiso profesiynoyi zrilosti maybutnoho vchytelya [Components, criteria and levels of personal and professional maturity of a future teacher]. *Naukovi zapysky Vinnyts'koho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Mykhayla Kotsyubyn'skoho. Seriya: Pedahohika i psykholohiya. – Scientific notes of the Mykhailo Kotsiubynskyi Vinnytsia State Pedagogical University. Series: Pedagogy and Psychology*, 67, 146-156 [in Ukrainian].
13. Antonets A. V., Ovsienko Y. I., Koshova O. P. (2024). Vykorystannya suchasnykh prykladnykh komp'yuternykh prohram yak vazhlyva skladova yakisnoyi pidhotovky fakhivtsiv ahrarynoho profilyu [The use of modern applied computer programs as an important component of high-quality training of agricultural specialists]. *Visnyk Hlukhiv'skoho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni Oleksandra Dovzhenka. – Bulletin of the Oleksandr Dovzhenko Glukhiv National Pedagogical University*, 1 (54), 80-86. DOI: 10.31376/2410-0897-2024-1-54-80-86. [in Ukrainian].
14. Antonets, A., Prilyepo, N., Malysh, O. (2023). Vykorystannya informatsiyno-komunikatsiynykh tekhnolohiy pry vykladanni pryrodnycho-naukovykh ta ahrotekhnichnykh dystsyplin v umovakh dystantsiynoho navchannya [The use of information and communication technologies in the teaching of natural sciences and agrotechnical disciplines in the conditions of distance learning]. *Visnyk Cherkas'koho natsional'noho universytetu imeni Bohdana Khmel'nyts'koho, Seriya: «Pedahohichni nauky»*. - *Herald of Cherkasy University. Series «Pedagogical Sciences»*, 1, 78-84. DOI: <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2023-1> [in Ukrainian].

